

Article Arrival : 28/10/2021

Published : 20.12.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3691>Reference Karakuş, A. & Uslu, S. (2021). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bireysel Girişimcilik Algıları İle Eleştirel Düşünme Standartları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:91; pp:5434-5445

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİREYSEL GİRİŞİMCİLİK ALGILARI İLE ELEŞTİREL DÜŞÜNME STANDARTLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Investigation Of The Relationship Between Individual Entrepreneurship Perceptions And Critical Thinking Standards Of Social Sciences Teacher Candidates

Aylin KARAKUŞ

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal bilgiler eğitimi, Ankara/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3309-5275>

Doç. Dr. Salih USLU

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Niğde/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0558-516X>

ÖZET

Bireylerin erken yaşlardan itibaren sosyalleşmesini sağlayan sosyal bilgiler dersi girişimcilik ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırabilmede etkili bir derstir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin bireysel girişim algıları ile eleştirel düşünme standartları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören toplam 272 sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencileri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmacıların hazırladığı kişisel bilgi formu, Aybek, Aslan, Dinçer ve Coşkun Arısoy (2015) tarafından geliştirilen "Eleştirel Düşünme Standartları Ölçeği" ile Yalçın İncik ve Uzun (2017) tarafından geliştirilen "Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği" ile veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin, istatistiksel çözümlenmeleri IBM SPSS 24.0 programı kullanılarak yapılmış ve araştırmada anlamlılık düzeyi [$p < .05$] olarak kabul edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme standartları ile bireysel girişimcilik algıları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eleştirel düşünme standartları değişkenler açısından incelendiğinde ise cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise türü, değişkenlerinde istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Yetiştigi yerleşim yeri, tartışma programlarını takip etme sıklığı, değişkenleri ile eleştirel düşünme standartları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır. Bireysel girişimcilik algıları çeşitli değişkenler açısından incelendiğinde ise cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise türü, iş deneyimi değişkenlerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmazken yetiştigi yerleşim yeri değişkenlerinde anlamlı farklılık olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Girişimcilik, Eleştirel Düşünme

ABSTRACT

The social studies course, which enables individuals to socialize from an early age, is an effective course in gaining entrepreneurship and critical thinking skills. The aim of this study, which was carried out in this context, is to examine the relationship between social studies teacher candidates' perceptions of individual initiative and critical thinking standards. A total of 272 social studies teacher candidates studying at the Niğde Ömer Halisdemir University Faculty of Education in the 2018-2019 academic year constitute the study group of the research. The personal information form prepared by the researchers was used as data collection tools with the "Critical Thinking Standards Scale" developed by Aybek, Aslan, Dinçer and Coşkun Arısoy (2015) and the "Individual Entrepreneurship Perception Scale" developed by Yalçın İncik and Uzun (2017). Statistical analysis of the data obtained from the research was made using IBM SPSS 24.0 program and the level of significance in the research was accepted as [$p < .05$]. It was concluded that there is a moderately significant positive relationship between the critical thinking standards of social studies teacher candidates and their perceptions of individual entrepreneurship. When the critical thinking standards were examined in terms of variables, a statistically significant difference was found in the variables of gender, class, type of high school graduated. There was no statistically significant difference between the place where he grew up, the frequency of following the discussion programs and the critical thinking standards. When individual entrepreneurship perceptions are examined in terms of various variables, there is no statistically significant difference in the variables of gender, class, type of high school graduated, and work experience, but it is concluded that there is a statistically significant difference in the variables of the place of residence.

Key Words: Social Sciences, Entrepreneurship, Critical Thinking

1. GİRİŞ

Bir ülkenin ekonomik gücü üretim, tüketim ve sermaye üzerine kuruludur. Üretim ne kadar verimli olursa, ekonominin temeli de o kadar sağlam olur. Örneğin Avrupa'da 18. ve 19.yüzyıllarda buhar gücüyle çalışan makinelerin icadı, üretimde büyük devrimi başlatmış ve sermaye birikiminin artmasını sağlamıştır (Küçükkalay, 1997, s. 52). Bu artış yenilikçi ekonomik anlayış içerisinde girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarının daha önemli hale getirmiştir. İngilizce'de girişimcilik "Enter" ile "pre" kelimelerinin birleşmesiyle oluşan "entrepreneur" kelimesi ile ifade edilmektedir. Bu kelimenin kökeni Latince "intare" sözcüğünden türetilmiştir. (Aytaç ve İlhan, 2007: 102). Ekonomik açıdan kullanılmadığı zamanlarda girişim ve girişimci kelimelerinin, "teşebbüs" ve "müteşebbis" kelimeleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir (Marangoz, 2018: 40). Schumpeter'e göre girişimci, var olan ekonomik durumları analiz ederek daha iyi ekonomik fayda haline dönüştürebilen, yeniliği kovalayan kişilerdir (Er, 2013: 76-77). Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD)'ne göre sermaye ve ekonomik kaynakları en verimli şekilde kullanabilmek amacıyla planlayan, uygulayan ve çıkan sonuçlara göre risk alan teknolojik ve bilimsel ilerlemenin farkında olan, ekonomiye olan katkısını araştıran, projeler üreten ve bu projelerini hayata geçirmek amacıyla çaba sarf eden kişilere girişimci denilmiştir (TÜSİAD, 2002: 18). Ballı 'ya (2017: 146) göre ise bu kişiler ekonomik konularda olmayı fark ederek bunları hayata kazandıran, yönetici kişiliğe sahip, cesaretli, gerektiğinde risk alabilen aktif ve kendine güvenen, kısacası iş yapmada yeteneklerini kullanan kişilerdir (Korunka, Frank, Lueger ve Mugler, 2003: 24). Timmons ve Spinelli (2008: 101-102) ye göre yukarıda belirtilen bu özelliklerin dışında liderlik ve kararlılık, girişimcilik faaliyetlerinde girişimcinin sahip olduğu en temel kişisel özelliklerdir.

Modern anlamda girişimcilik, çeşitli üretim faktörlerini bir araya getirip, risk üstlenerek, kâr etmeyi sağlayacak dinamik bir unsur olarak görülmektedir (Smith, 2017: 21). Girişimciliğin ekonomik üretimi arttırması (Antonelli, 2009, s. 612), özellikle küreselleşme sürecinde kritik bir hal almasına, rekabetçi toplumların ekonomik konulardaki mücadelelerinin çoğalmasına (Özçelik, 2017, s. 136) bu durum ise toplumlarda girişimci bireylerin sayısının fazlalaşmasına ve toplum içerisinde ön planda yer almalarını sağlamıştır. Bireylerin ekonomide aktif olarak rol oynaması için girişimci bir ruha sahip olmaları ve bu rolün de elde edilmesinde ise ilgili bilgi ve becerileri kazanması gerekmektedir (Aybek, 2006: 20). Girişimcilik becerisinin kazanılmasında düşünme becerileri etkili olmaktadır. Bilhassa eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve analitik düşünme gibi düşünme becerileri girişimcilik özelliğini ortaya çıkaran ana düşünme türlerinden olduğu söylenebilir (Tarhan, 2021: 75). Girişimcilerin kişisel özellikleri arasında eleştirel, sorgulayan ve yaratıcı düşünme becerilerinin ön planda olduğu ve ilgili literatürde de girişimci bireylerin diğer kişilerden farklı özelliklere sahip oldukları konusunda ortak bir görüş birliği mevcuttur (Top, 2006; Durukan, 2006; Aşkın, 2011; Kalkan, 2011; Çetin, 2012; Marangoz, 2018).

Düşünme becerileri arasında düşünmenin en ileri seviyesi, eleştirel düşünme olarak bilinmektedir. Çünkü eleştirel düşünme, bireylerin sorunlarla başa çıkabilmede rastgele kullandıkları başıboş bir düşünsel etkinlik değil, sorunları farklı bakış açılarıyla değerlendiren, irdeleyen, yaratıcı bir düşünme biçimidir (Açışlı, 2016: 275). Bilgi çağının getirmiş olduğu yaşam olanakları, bireylerin kalıplaşmış durumlarından çıkmaları için önemli fırsatlar yaratmaktadır. Bireylerin de bu fırsatlara tepkisiz kalmaması düşünme becerileri ile gerçekleşebilir. Sosyal ve kültürel yaşamda hızla değişen yaşam olanakları bireylerin düşünme sistemlerine etki etmiş ve artık düşünme tek düze bir etkinlik olmaktan çıkıp; sorgulayan, yaratıcı, problem çözen ve eleştirel düşünme bakış açısına sahip bireylerin varlığını bütün toplumlar için bir gereklilik haline getirmiştir. Bireylerin bu değişime uyum sağlayabilmeleri için merak eden, gözlemci, girişimci, sorumluluk sahibi ve çağdaş eğitim sistemine uygun bilgiyi kullanabilen, paylaşabilen ve üretmeyi bilen bireyler olarak yetiştirilmeleri beklenmektedir. Nitekim ülkemizde de ilköğretim ve ortaöğretim kademeleri öğretim programlarında değişiklikler yapılarak çağdaş yaklaşımlar benimsenmiştir (Akar, 2007: 2).

Çağdaş eğitim programlarında da eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılmasına yönelik hedeflerin belirlendiği görülmektedir. Costa' da (2000' den Akt. Saban, 2002: 142) zihnin alışkanlıkları olarak adlandırdığı düşünme yetenekleri arasında eleştirel, yaratıcı ve stratejik düşünme becerilerine vurgu yapmaktadır. Artık çağımızda eleştirel düşünen problem çözebilen, düşüncelere saygılı, hoşgörülü, etkili vatandaşlar yetiştirmenin amaçlandığı bilinmektedir. Bu önemli görev okulların ve öğretmenlerin sorumluluğu altında gerçekleşmektedir (Aybek, 2007: 44).

Öyle ki ilköğretim programlarında 21.yüzyıl vatandaşı denildiğinde eleştirel düşünen, yaratıcı, girişimci, problem çözme yeteneğine sahip bireylerin yetiştirilmesinin önemine sıklıkla değinilmektedir. Bu bağlamda 2018 yılında güncellenen sosyal bilgiler dersi öğretim programında da 21.yüzyıl girişimcilik ve eleştirel düşünme becerilerinin öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Etkili vatandaş yetiştirmede gereken değer ve becerileri kapsamına alan sosyal bilgiler dersi, girişimcilik ve eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasında önem atfedilen bir derstir.

Sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca eleştirel düşünme için gerekli bazı temel becerilerin; problem çözme, karar verme, kalıp ve önyargıyı fark etme, yenilikçi düşünme, öz denetim, araştırma ve girişimcilik gibi becerilerin de olduğu görülmektedir (MEB, 2018, s. 9). Gerçekleştirilen bu çalışmada gelecekte sosyal bilgiler öğretmeni olacak öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler öğretiminde önemli olduğu düşünülen ve öğretim programlarında sıklıkla ifade edilen girişimcilik ile eleştirel düşünme becerilerinin istatistiksel açıdan ilişki durumunun ve bireysel girişimcilikleri ile eleştirel düşünme standartlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir.

2. YÖNTEM

Yapılan bu çalışmada nicel yöntemlerden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla sayıda değişken arasındaki birlikte değişim var olma durumunu ya da derecesini ortaya koymayı amaçlayan bir nicel araştırma modelidir (Karasar, 2012, s. 81). Çalışmada bireysel girişimcilik algı ölçeğiyle eleştirel düşünme standartları ölçeğinin ilişkisi ve bu ilişkide belirlenen değişkenlerin etki edip etmediği ya da bu etkinin ne düzeyde olduğunu tespit etmek amacıyla en doğru araştırma yöntemi ve modelinin bu yöntem ve model olduğu düşünülmüştür.

2.1. Çalışma Grubu

2018-2019 eğitim-öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan 272 sosyal bilgiler öğretmen adayı (186 Kadın, 86 Erkek) gönüllülük esasına göre araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Yalçın İncik ve Uzun (2017) tarafından geliştirilen “Bireysel girişimcilik algı ölçeği” ile Aybek, Aslan, Dinçer ve Coşkun Arısoy (2015) tarafından geliştirilen “Eleştirel düşünme standartları” ve araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Bireysel Girişimcilik Algıları Ölçeği. 31 madde ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan alt boyutlar, planlama, kontrol odağı, kendine güven, iletişim, motivasyon ve öz disiplindir. Ölçekte olumsuz madde yer almamaktadır. Ölçek maddelerinin değerlendirilmesinde, Kesinlikle katılıyorum, (5) Katılıyorum, (4) Kararsızım, (3) Katılmıyorum, (2) Kesinlikle katılmıyorum (1) olmak üzere 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde kodlanmıştır. Kesinlikle Katılmıyorum (1.00< \bar{x} ≤1.80) Katılmıyorum (1.81< \bar{x} ≤2.60) Kararsızım (2.61< \bar{x} ≤3.40) Katılıyorum (3.41< \bar{x} ≤4.20) Tamamen Katılıyorum (4.21< \bar{x} ≤5.00) aralıkları baz alınmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısını belirlemek amacıyla Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin planlama alt faktörü Cronbach Alpha katsayısı .90, kontrol odağı alt faktörü için .81, kendine güven alt faktörü, .78, iletişim alt faktörü, .70, motivasyon alt faktörü, .72, öz disiplin alt faktörü, .73, ve ölçeğin toplamına ilişkin elde edilen Cronbach Alpha değeri, .63 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt faktörleri ve toplamına ilişkin elde edilen Cronbach Alpha değerleri ölçeğin güvenirlik katsayısının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Eleştirel Düşünme Standartları Ölçeği. Aybek, Aslan, Dinçer ve Coşkun Arısoy (2015) tarafından geliştirilen “Eleştirel düşünme standartları ölçeği” 42 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları, derinlik, kesinlik ve önem alt faktörleridir. Ölçekte olumsuz maddeler (19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29,30, 41) bulunmaktadır. Ölçek maddelerinin değerlendirilmesinde Kesinlikle katılıyorum, (5) Katılıyorum, (4) Kararsızım, (3) Katılmıyorum, (2) Kesinlikle Katılmıyorum (1) olmak üzere 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde kodlanmıştır. Olumsuz maddelerde ise “Tamamen Katılıyorum” seçeneğinden “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğine doğru 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde kodlanmıştır. Kesinlikle Katılmıyorum (1.00< \bar{x} ≤1.80) Katılmıyorum (1.81< \bar{x} ≤2.60) Kararsızım (2.61< \bar{x} ≤3.40) Katılıyorum (3.41< \bar{x} ≤4.20) Tamamen Katılıyorum (4.21< \bar{x} ≤5.00) aralıkları baz alınmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha değerleri, Derinlik alt faktöründe. 92, Kesinlik alt faktöründe. 76, Önem alt faktöründe. 79 ve toplamına ilişkin Cronbach

Alpha değeri, .90 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen Cronbach Alpha değerlerine göre ölçeğin güvenilirlik katsayısının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Kişisel bilgi formu araştırmacılar tarafından öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algıları ve eleştirel düşünme standartlarının incelenmesinde çeşitli değişkenlerin araştırıldığı formu oluşturmaktadır. Kişisel bilgi formunda öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf, yetiştiği yerleşim yeri, üniversiteye başlamadan önce bir iş deneyiminde bulunma ve tartışma programlarını takip etme bilgileri toplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak için normal dağılım analizleri yapılmıştır. Bu analiz kapsamında ortalama puan, minimum ve maksimum puan genişliği, çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları hesaplanmıştır. Çalışma grubunun 50 kişiden fazla olmasından dolayı Kolomogorov-Smirnov normalite testi yapılmıştır.

Analiz sonucunda elde edilen önem düzeyinin 0.05'den büyük olması, toplam puan dağılımının normal dağılımdan anlamlı derecede farklı olmadığını göstermiştir. Verilerin normal dağılıma uyması nedeniyle istatistiksel analizlerde, parametrik testler olan t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır.

Katılımcıların bireysel girişimcilik algıları ölçeği ile eleştirel düşünme standartları ölçeğinde bulunan sorulara verdikleri cevaplardan aldıkları puanların cinsiyet ve üniversiteye başlamadan önce bir iş deneyimine sahip olma değişkenleri bağımsız örneklem için t-testi (Independent Samples t-Test) ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Sınıf, yetiştiği yerleşim yeri ve tartışma programlarını takip etme değişkenleri için ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda toplanan veriler istatistik programları kullanılarak analiz edilmiş ve bu analizlerde anlamlılık düzeyi [$p < .05$] olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları ile bireysel girişimcilik algıları arasındaki ilişki için hesaplanan pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı sonuçları

	Eleştirel Düşünme Standartları	Bireysel Girişimcilik Algıları
Eleştirel Düşünme Standartları	1	.633**
Bireysel Girişimcilik Algıları	.633**	1

* $p < .05$

** $p < .01$

Tablo 1 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları ile bireysel girişimcilik algıları arasında pozitif yönde anlamlı orta düzeyde [$r = .633$; $p < 0.01$] ilişki mevcut olup eleştirel düşünme standartları ile bireysel girişimcilik algılarının birbirlerinin yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Korelasyon katsayı değerinin 0.00 olması ilişki olmadığını, r , 0.30-0.70 arasında kalıyorsa, iki değişken arasında orta düzeyde bir ilişkinin olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2020: 87).

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız t-testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	sd	T	p
Derinlik	Kadın	186	73.93	9.83	270	2.476	.014*
	Erkek	86	70.69	10.50			
Kesinlik	Kadın	186	43.03	7.65	270	1.675	.095
	Erkek	86	41.34	7.99			
Önem	Kadın	186	47.62	5.86	270	3.254	.001*
	Erkek	86	45.05	6.48			
Toplam	Kadın	186	164.58	18.35	270	3.110	.002*
	Erkek	86	157.07	18.88			

* $p < .05$

Tablo 2’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları ile cinsiyet değişkeni arasında Derinlik ($t_{(270)}=1.675$; $p<.05$), Önem ($t_{(270)}=1.675$; $p<.05$) faktörlerinde ve ölçeğin genelinde ($t_{(270)}=1.675$; $p<.05$) toplam puan açısından anlamlı bir farklılığın olduğu görülürken, Kesinlik ($t_{(270)}=1.675$; $p>.05$) faktöründe istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algılarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız t-testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	sd	t	P
Planlama	Kadın	186	23.78	3.83	270	.035	.972
	Erkek	86	23.80	3.72			
Kontrol Odağı	Kadın	186	32.69	4.36	270	1.651	.100
	Erkek	86	31.67	5.39			
Kendine Güven	Kadın	186	24.59	3.26	270	1.450	.148
	Erkek	86	23.94	3.71			
İletişim	Kadın	186	16.26	2.63	270	.853	.395
	Erkek	86	15.97	2.65			
Motivasyon	Kadın	186	16.08	2.66	270	.815	.440
	Erkek	86	15.78	3.05			
Öz Disiplin	Kadın	186	11.95	2.12	270	.647	.518
	Erkek	86	11.77	2.31			
Toplam	Kadın	186	125.34	15.11	270	1.164	.246
	Erkek	86	122.93	17.51			

Tablo 3’te sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile bireysel girişimcilik algıları arasında Planlama ($t_{(270)}=.972$; $p>.05$), Kontrol Odağı ($t_{(270)}=.100$; $p>.05$), Kendine Güven ($t_{(270)}=1.450$; $p>.05$), İletişim ($t_{(270)}=.853$; $p>.05$), Motivasyon ($t_{(270)}=.815$; $p>.05$), Öz Disiplin ($t_{(270)}=.647$; $p>.05$) faktörlerinde ve ölçeğin genelinde ($t_{(270)}=1.164$; $p>.05$) toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının sınıf değişkenine göre one-way anova sonuçları

Faktör	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	VK	KT	sd	KO	F	p
Derinlik	1	72	73.92	8.00	Gruplar Arası	767.908	3	255.969	2.531	.058
	2	78	71.27	11.20	Gruplar İçi	27105.607	268	101.140		
	3	73	74.95	8.56	Toplam	27873.515	271			
	4	49	70.98	12.60						
Kesinlik	1	72	44.38	6.85	Gruplar Arası	711.402	3	237.134	4.043	.008*
	2	78	42.51	6.90	Gruplar İçi	15720.594	268	58.659		
	3	73	42.67	8.02	Toplam	16431.996	271			
	4	49	39.45	9.23						
Farkın Kaynağı (Scheffe)										
1>4										
Önem	1	72	47.88	5.05	Gruplar Arası	382.207	3	127.402	3.441	.017*
	2	78	45.74	6.44	Gruplar İçi	9922.466	268	37.024		
	3	73	47.93	5.19	Toplam	10304.673	271			
	4	49	45.24	7.88						
Farkın Kaynağı (Scheffe)										
1>2-4; 3>2-4										
Toplam	1	72	166.17	14.06	Gruplar Arası	4596.164	3	1532.055	4.495	.004*
	2	78	159.53	20.82	Gruplar İçi	91336.306	268	340.807		
	3	73	165.55	14.95	Toplam	95932.471	271			
	4	49	155.67	24.09						
Farkın Kaynağı (Scheffe)										
1>4; 3>4										

* $p<.05$

Tablo 4 yer alan bulgulara bakıldığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ile eleştirel düşünme standartları arasında, Kesinlik [$F_{(3-268)}=4.043$, $p<.05$], Önem [$F_{(3-268)}=3.441$, $p<.05$] faktörlerinde ve ölçeğin genelinde [$F_{(3-268)}=4.495$, $p<.05$] toplam puan açısından anlamlı farklılığın olduğu, Derinlik [$F_{(3-268)}=2.531$, $p>.05$] faktöründe ise istatistiksel olarak bir anlamlılığın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretmen bireysel girişimcilik algılarının sınıf değişkenine göre bağımsız one-way anova sonuçları

Faktör	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	VK	KT	sd	KO	F	p
Planlama	1	72	23.40	3.78	Gruplar Arası	99.694	3	33.231	2.353	.073
	2	78	23.12	3.73	Gruplar İçi	3785.361	268	14.124		
	3	73	24.42	3.51	Toplam	3885.055	271			
	4	49	24.49	4.12						
Kontrol Odağı	1	72	32.44	4.17	Gruplar Arası	138.012	3	46.004	2.087	.102
	2	78	31.82	4.57	Gruplar İçi	5907.223	268	22.042		
	3	73	33.42	4.00	Toplam	6045.235	271			
	4	49	31.55	6.31						
Kendine Güven	1	72	24.74	3.34	Gruplar Arası	81.108	3	27.036	2.353	.073
	2	78	23.56	3.32	Gruplar İçi	3079.127	268	11.489		
	3	73	24.90	3.12	Toplam	3160.235	271			
	4	49	24.39	3.93						
İletişim	1	72	16.38	3.34	Gruplar Arası	38.567	3	12.856	1.871	.135
	2	78	15.65	3.32	Gruplar İçi	1840.988	268	6.869		
	3	73	16.60	3.12	Toplam	1879.555	271			
	4	49	16.02	3.93						
Motivasyon	1	72	15.96	2.84	Gruplar Arası	46.659	3	15.553	2.029	.110
	2	78	15.40	2.69	Gruplar İçi	2054.249	268	7.665		
	3	73	16.47	2.57	Toplam	2100.908	271			
	4	49	16.22	3.06						
Öz Disiplin	1	72	12.00	2.08	Gruplar Arası	19.272	3	6.424	1.357	.256
	2	78	11.53	2.14	Gruplar İçi	1268.636	268	4.734		
	3	73	12.22	2.10	Toplam	1287.908	271			
	4	49	11.84	2.45						
Toplam	1	72	124.92	14.13	Gruplar Arası	1840.061	3	613.354	2.460	.063
	2	78	121.08	14.96	Gruplar İçi	66810.160	268	249.292		
	3	73	128.04	14.79	Toplam	68650.221	271			
	4	49	124.51	20.24						

Tablo 5'te sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ile bireysel girişimcilik algıları arasında Planlama [$F_{(3-268)}=2.353$, $p>.05$], Kontrol Odağı [$F_{(3-268)}=2.087$, $p>.05$], Kendine Güven [$F_{(3-268)}=2.353$, $p>.05$], İletişim [$F_{(3-268)}=1.871$, $p>.05$], Motivasyon [$F_{(3-268)}=2.029$, $p>.05$], Öz Disiplin [$F_{(3-268)}=1.357$, $p>.05$] faktörlerinde ve ölçeğin genelinde [$F_{(3-268)}=2.460$, $p>.05$] toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının mezun olunan türü değişkenine göre bağımsız one-way anova sonuçları

Faktör	Lise Türü	n	\bar{X}	Ss	VK	KT	sd	KO	F	p
Derinlik	1) Genel	60	71.88	9.32	Gruplar Arası	285.487	4	71.372	.691	.599
	2) Anadolu	130	73.07	10.52	Gruplar İçi	27588.028	267	103.326		
	3) A.Öğrt.	8	73.75	9.19	Toplam	27873.515	271			
	4) İmam Hatip	28	71.25	11.02						
	5) Diğer	46	74.63	9.80						
Kesinlik	1) Genel	60	40.83	8.96	Gruplar Arası	300.752	4	75.188	1.244	.292
	2) Anadolu	130	43.42	6.98	Gruplar İçi	16131.244	267	60.417		
	3) A.Öğrt.	8	43.25	5.18	Toplam	16431.996	271			
	4) İmam Hatip	28	41.64	8.07						
	5) Diğer	46	42.46	8.40						
Önem	1) Genel	60	46.08	6.20	Gruplar Arası	241.831	4	60.458	3.316	.011*
	2) Anadolu	130	47.02	6.12	Gruplar İçi	10062.842	267	37.689		
	3) A.Öğrt.	8	47.13	4.85	Toplam	10304.673	271			
	4) İmam Hatip	28	43.82	6.89	Farkın Kaynağı (Scheffe)					
	5) Diğer	46	48.89	5.31	2>4; 5>1; 5>4					
Toplam	1) Genel	60	158.80	18.37	Gruplar Arası	2444.811	4	611.203	1.746	.140
	2) Anadolu	130	163.51	19.01	Gruplar İçi	93487.660	267	350.141		
	3) A.Öğrt.	8	164.13	16.99	Toplam	95932.471	271			
	4) İmam Hatip	28	156.71	22.65						
	5) Diğer	46	165.98	15.69						

* $p<.05$

Tablo 6’da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü ile eleştirel düşünme standartları arasında Derinlik [$F_{(4-267)}=.691$, $p>.05$], Kesinlik [$F_{(4-267)}=1.244$, $p>.05$] faktörlerinde ve ölçeğin genelinde [$F_{(4-267)}=1.746$, $p<.05$] toplam puan açısından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı; Önem [$F_{(4-267)}=3.316$, $p>.05$] faktöründe ise anlamlı farklılığın olduğu ve bu farklılığın Anadolu Lisesi ve İmam Hatip Lisesi’nden mezun olan öğretmen adayları lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Sosyal bilgiler öğretmen bireysel girişimcilik algılarının mezun olunan lise türü değişkenine göre bağımsız one-way anova sonuçları

Faktör	Lise Türü	n	\bar{X}	Ss	VK	KT	sd	KO	F	p
Planlama	1) Genel	60	23.67	3.65	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	88.785	4	22.196	1.561	.185
	2) Anadolu	130	23.42	3.98		3796.271	267	14.218		
	3) A.Öğrt.	8	22.75	4.74		3885.055	271			
	4) İmam Hatip	28	24.25	3.53						
	5) Diğer	46	24.89	3.23						
Kontrol Odağı	1) Genel	60	32.22	4.85	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	115.555	4	28.889	1.301	.270
	2) Anadolu	130	32.15	4.73		5929.680	267	22.209		
	3) A.Öğrt.	8	34.63	3.66		6045.235	271			
	4) İmam Hatip	28	31.46	4.88						
	5) Diğer	46	33.35	4.53						
Kendine Güven	1) Genel	60	24.37	3.63	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	33.693	4	8.423	.719	.579
	2) Anadolu	130	24.44	3.26		3126.543	267	11.710		
	3) A.Öğrt.	8	24.88	2.23		3160.235	271			
	4) İmam Hatip	28	23.43	4.05						
	5) Diğer	46	24.74	3.34						
İletişim	1) Genel	60	16.10	2.65	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	12.864	4	3.216	.460	.765
	2) Anadolu	130	16.26	2.36		1866.691	267	6.991		
	3) A.Öğrt.	8	16.50	4.00		1879.555	271			
	4) İmam Hatip	28	15.57	3.05						
	5) Diğer	46	16.28	2.88						
Motivasyon	1) Genel	60	15.92	2.68	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	8.190	4	2.048	.261	.903
	2) Anadolu	130	16.05	2.72		2092.718	267	7.838		
	3) A.Öğrt.	8	16.75	1.98		2100.908	271			
	4) İmam Hatip	28	15.68	2.89						
	5) Diğer	46	15.93	3.21						
Öz Disiplin	1) Genel	60	11.93	2.33	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	6.417	4	1.604	.334	.855
	2) Anadolu	130	11.92	2.13		1281.491	267	4.800		
	3) A.Öğrt.	8	12.38	2.20		1287.908	271			
	4) İmam Hatip	28	11.50	2.43						
	5) Diğer	46	11.91	2.03						
Toplam	1) Genel	80	124.20	16.50	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	607.003	4	151.751	.595	.666
	2) Anadolu	61	124.24	15.58		68043.218	267	254.844		
	3) A.Öğrt.	76	127.88	16.71		68650.221	271			
	4) İmam Hatip	12	121.89	17.60						
	5) Diğer	43	127.11	15.16						

Tablo 7’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü ile bireysel girişimcilik algıları arasında Planlama [$F_{(4-267)}=1.561$, $p>.05$], Kontrol Odağı [$F_{(4-267)}=1.301$, $p>.05$], Kendine Güven [$F_{(4-267)}=.719$, $p>.05$], İletişim [$F_{(4-267)}=.460$, $p>.05$], Motivasyon [$F_{(4-267)}=.261$, $p>.05$], Öz Disiplin [$F_{(4-267)}=.334$, $p>.05$] faktörlerinde ve ölçeğin genelinde [$F_{(4-267)}=.595$, $p>.05$] ise toplam puan açısından istatistiksel anlamlı farklılık görülmemiştir.

Tablo 8. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algılarının üniversiteye başlamadan önce bir iş deneyimi bulunma değişkenine göre bağımsız t-testi sonuçları

Faktörler	İş Deneyimi	n	\bar{X}	Ss	sd	t	P
Planlama	Evet	105	24.14	4.12	270	1.218	.224
	Hayır	167	23.57	3.56			
Kontrol Odağı	Evet	105	32.75	4.94	270	1.066	.288
	Hayır	167	32.13	4.58			
Kendine Güven	Evet	105	24.71	3.67	270	1.273	.204
	Hayır	167	24.17	3.24			
İletişim	Evet	105	16.69	2.43	270	2.611	.010*
	Hayır	167	15.84	2.71			

Motivasyon	Evet	105	16.21	2.94	270	1.071	.285
	Hayır	167	15.84	2.68			
Öz Disiplin	Evet	105	12.23	2.23	270	2.022	.044*
	Hayır	167	11.68	2.13			
Toplam	Evet	105	126.73	17.03	270	1.776	.077
	Hayır	167	123.23	15.07			

*p<.05

Tablo 8 incelendiği zaman sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversiteye başlamadan önce bir işte çalışma durumları ile bireysel girişimcilik algıları arasında Planlama ($t_{(270)}=.972$; $p>.05$), Kontrol Odağı ($t_{(270)}=.100$; $p>.05$), Kendine Güven ($t_{(270)}=1.450$; $p>.05$), Motivasyon ($t_{(270)}=.815$; $p>.05$), faktörlerinde ve ölçeğin genelinde ($t_{(270)}=1.164$; $p>.05$) toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. İletişim ($t_{(270)}=.853$; $p>.05$) ve Öz Disiplin ($t_{(270)}=.647$; $p>.05$) faktörlerinde ise üniversiteye başlamadan önce bir işte çalışan öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 9. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının tartışma programlarını takip etme değişkenine göre bağımsız one-way anova sonuçları

Faktör	Tartışma Programlarını Takip Etme	n	\bar{X}	Ss	VK	KT	sd	KO	F	p
Derinlik	Hiç	50	69.74	8.48	Gruplar Arası	772.387	3	257.462	2.546	.056
	Ara Sıra	172	73.46	10.55	Gruplar İçi	27101.127	268	101.124		
	Sık	28	75.64	9.03	Toplam	27873.515	271			
	Sık Sık	22	72.27	10.58						
Kesinlik	Hiç	50	41.64	6.98	Gruplar Arası	174.258	3	58.086	.958	.413
	Ara Sıra	172	42.57	7.82	Gruplar İçi	16257.738	268	60.663		
	Sık	28	44.46	9.08	Toplam	16431.996	271			
	Sık Sık	22	41.36	7.54						
Önem	Hiç	50	46.48	5.06	Gruplar Arası	23.887	3	7.962	.208	.891
	Ara Sıra	172	47.03	6.33	Gruplar İçi	10280.786	268	38.361		
	Sık	28	46.39	6.81	Toplam	10304.673	271			
	Sık Sık	22	46.32	6.64						
Toplam	Hiç	50	157.86	15.49	Gruplar Arası	1697.077	3	565.692	1.609	.188
	Ara Sıra	172	163.06	19.36	Gruplar İçi	94235.393	268	351.625		
	Sık	28	166.50	18.87	Toplam	95932.471	271			
	Sık Sık	22	159.95	20.43						

Tablo 9 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışma programlarını takip etme sıklıkları ile eleştirel düşünme standartları arasında Derinlik [$F_{(3-268)}=2.546$, $p>.05$], Kesinlik [$F_{(3-268)}=.958$, $p>.05$], Önem [$F_{(3-268)}=.208$, $p>.05$] faktörlerinde ve ölçeğin genelinde [$F_{(3-268)}=1.609$, $p>.05$] toplam puan açısından anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Gerçekleştirilen bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları ile bireysel girişimcilik algı düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki mevcut olup eleştirel düşünme standartları ile bireysel girişimcilik algılarının birbirlerinin yordayıcısı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları ile cinsiyet değişkeni açısından “Derinlik” ile “Önem” faktörlerinde ve ölçeğin genelinde toplam puan açısından anlamlı bir farklılığın olduğu görülürken, “Kesinlik” faktöründe ise istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Elde edilen bu sonuca göre kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları, erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Alanyazında yer alan benzer çalışmalar incelendiğinde, Ay ve Akgöl (2008), Can ve Kaymakçı (2015), Çetinkaya (2011) ve Zayıf (2008)’in çalışmalarıyla benzer sonuca ulaşılmışken; Korkmaz (2009), Polat ve Konaş (2018)’in çalışmalarında ise cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu çalışmada ulaşılan sonucun aksine Sağlam ve Büyükuysal (2013)’ün araştırmasında ise eleştirel düşünmenin erkeklerin lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatürde kadınların günlük hayatlarında yapacağı işlerin üstesinden gelebilmek için eleştirel düşünmeye erkeklerden daha fazla yönlendikleri ifade edilmektedir (Sami Ullah, İlyas and Zahra, 2015: 82). Benzer bir şekilde Bagheri and Ghanizadeh (2016: 137) kadınların dışa dönük

düşünce becerilerinin erkeklere nazaran daha fazla olması bu durumun da kadınların kendi hayatlarının kontrolünü kazanmada diğer kişilere daha az bağlı olmak için eleştirel düşünmeye erkeklerden daha fazla yöneldiklerini ifade etmişlerdir. Çolak, Yorulmaz, Türkkaş Anasız ve Duman (2019: 77) ise kadınların erkeklerden daha fazla eleştirel düşünmeye sahip olmalarının gerekçesini, erkeklerin farklı bakış açılarına kadınlardan daha az yönlendikleri görüşünden kaynaklandığını dile getirmişlerdir.

Cinsiyet sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algıları incelendiğinde, ölçeğin alt faktörlerinde ve ölçeğin genelinde toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Elde edilen bu sonuca göre cinsiyet değişkeninin bireysel girişimcilik algılarına katkı sağlamadığı ve bu durumda cinsiyete göre bir farklılaşma meydana getirmediği dile getirilebilir. Literatürde yer alan benzer çalışmalar incelendiğinde ulaşılan bu sonuç Armut ve Kılıç (2018), Uygun ve Er (2016), Yılmaz ve Sünbül (2009)'ün çalışmalarıyla örtüşmekteyken, Doğaner ve Altunoğlu (2010) ve Kalkan (2011), Ulutürk Akman ve Bektaş (2015)'in çalışmalarında elde edilen bulgularda ise örtüşmemektedir. Bu çalışmalarda erkeklerin lehine istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur.

Sınıf düzeyleri değişkeni sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları arasında, kesinlik ve önem faktörlerinde ve ölçeğin genelinde toplam puan açısından anlamlı farklılığın olduğu, derinlik faktöründe anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında anlamlılık düzeyinin Kesinlik faktöründe 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına kıyasla yüksek olduğu, Önem faktöründe ise 1. ve 3. sınıf düzeyindeki öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları 2. ve 4. sınıflarda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin elde edilen veriler incelendiğinde ise 1. ve 3. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına kıyasla eleştirel düşünme standartlarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde incelenen; Ay ve Akgöl (2008), Çetinkaya (2011), Durukan ve Maden (2010) ve Korkmaz (2009)'in, çalışma bulgularıyla benzerlik gösterirken Zayıf (2008)'in çalışma bulgularıyla benzerlik göstermemektedir. Sınıf değişkeninde ortaya çıkan bu sonucun, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının farklı sınıf seviyelerinde verilen derslerin eleştirel düşünmeye yönelik diğer derslerden fark yaratacak düzeyde etkide bulunmadığı dile getirebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri değişkeni açısından bireysel girişimcilik algıları Planlama, Kontrol Odağı, Kendine Güven, İletişim, Motivasyon, Öz Disiplin faktörlerinde ve ölçeğin genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında sınıf değişkeninin bireysel girişimcilik algısı üzerinde etkisi olmadığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştiği yerleşim yeri değişkeni ile eleştirel düşünme standartları arasında ölçeğin genelinde toplam puan açısından anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Yetiştigi yerleşim yeri büyükşehir olan öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının yetiştiği yerleşim yeri il ve ilçe olan öğretmen adaylarına kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bulunan Polat ve Konaş (2018)'in çalışma bulguları incelendiğinde bazı boyutlarda yetiştiği yerleşim yeri il olanların, yetiştiği yerleşim yeri ilçe ve köy olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştiği yer ile bireysel girişimcilik algıları arasında kontrol odağı faktöründe ve ölçeğin genelinde toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu görülmekteyken planlama, kendine güven, iletişim, motivasyon ve öz disiplin faktörlerinde farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda yetiştiği yer büyük şehir ve kasaba olan öğretmen adaylarının kontrol odağı düzeylerinin yetiştiği yer il ve ilçe olan öğretmen adaylarına kıyasla daha yüksek olduğu, ölçeğin genelinde ise yine yetiştiği yer büyükşehir olan öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algılarının yetiştiği yer il ve ilçe olan öğretmen adaylarına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde Uygun ve Er (2016) 'in yapmış olduğu bu konuyla ilgili çalışmada yetiştiği yer değişkeninde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çalışma bulguları bu yönüyle araştırmada ulaşılan sonuçlarla benzer değildir. Ayrıca literatürde bulunan Armut ve Kılıç (2018)'in çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik algılarının coğrafi bölgelere göre farklılaşıp farklılaşmama durumu değişkeni sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversiteye başlamadan önce bir işte çalışma durumları ile bireysel girişimcilik algıları arasında alt faktörlerde ve ölçeğin genelinde toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Bu sonuca göre, üniversiteye başlamadan önce bir işte çalışma durumunun bireysel girişimcilik algısına etki etmediği düşünülebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışma programlarını izleyip izlememe durumları değişkenleri ile eleştirel düşünme standartları arasında alt faktörlerinde ve ölçeğin genelinde toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen çalışma sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışma programlarını izleyip izlememe durumlarına göre bir farklılaşma meydana gelmediği söylenilebilir.

Çalışmada da ifade edildiği üzere kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının, erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresinde eleştirel düşünme standartlarının gelişiminde cinsiyet değişkeninin etkisinin azaltılmasına yönelik ders içeriklerinin sınıf seviyeleri dikkate alınarak tekrar yapılandırılmasının ve eğitim-öğretim sürecinin bu bağlamda yeniden yapılandırılması gerektiği görüşü ileri sürülebilir.

Gerçekleştirilen bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartları ile ilgili elde edilen bir diğer önemli sonuç ise büyükşehirlerde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, il ve ilçelerde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde eleştirel düşünme standartlarına sahip olduklarıdır. Bu durum bireylerin eleştirel düşünme standartlarının gelişiminde sosyal çevrenin etkili bir faktör olduğu izlenimini yaratmaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının gelişiminde yerleşim yeri değişkeninin hangi boyutta etkide bulunduğu farklı çalışmalarla sınanmasının alınmasına katkı sağlayacağı görüşü dile getirilebilir.

Çalışmada ortaya çıkan büyükşehirlerde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algı düzeylerinin, il ve ilçede yetişenlere kıyasla daha yüksek olması sonucunun, büyük şehirlerdeki hayat şartlarının kişilerin girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirmelerine daha fazla etkide bulunmasından kaynaklandığı görüşü dile getirilebilir. İl ve ilçede yetişen öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algılarının yükseltilmesi amacıyla farklı yerleşim yerleri ile ilgili ortaya çıkabilecek fırsatlara ve bu fırsatlara yönelik yapılabilecek faaliyetlere dair seminer, kurs ve etkinliklere katılmaları teşvik edilerek konu hakkında detaylı bilgi sahibi olmaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Antonelli, C. (2009). "The economics of innovation: from the classical legacies to the economics of complexity", *Economics of Innovation and New Technology*, 18(7): 611-646. <https://doi.org/10.1080/10438590802564543>

Armut, B. & Kılınç, M. (2018). "4. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi", *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4(1): 39-56. <https://doi.org/10.32570/ijofe.409858>

Aşkın, A., Nehir, S., & Vural, S. Ö. (2011). "Tarihsel süreçte girişimcilik kavramı ve gelişimi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2): 55-72.

Ay, Ş., & Akgöl, H. (2008). "Eleştirel düşünme gücü ile cinsiyet, yaş ve sınıf düzeyi", *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 1(2): 65-75.

Aybek, B. (2006). "Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi", *Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.

Aybek, B. Aslan, S. Dinçer, S. & Arısoy, B. C. (2015). "Öğretmen adaylarına yönelik eleştirel düşünme standartları ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(1): 25-50. <http://dx.doi.org/10.14527/kuey.2015.002>

Aytaç, Ö., & İlhan, S. (2007). "Girişimcilik ve girişimci kültür: Sosyolojik bir perspektif", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18: 101-120.

Bagheri, F. and Ghanizadeh, A. (2016). "Critical thinking and gender differences in academic self-regulation in higher education", *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 3(3): 133-145.

Ballı, A. (2017). "Girişimcilik ve girişimci tipolojileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4(29): 143-166.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2020). *Sosyal bilimler için istatistik*, Pegem Akademi, Ankara.

- Can, Ş., & Kaymakçı, G. (2008). “Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri”, *Education Sciences*, 10(2): 66-83. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2015.10.2.1C0633>
- Çetin, C. (2012). *Stratejik düşünce ve kurumsal girişimcilik*, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.
- Çetinkaya, Z. (2011). “Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3): 93-108.
- Çolak, İ., Türkkaş-Anasız, B., Yorulmaz, Y. İ., & Duman, A. (2019). “Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerine cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu değişkenlerinin etkisinin incelenmesi: bir meta analiz çalışması”, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(1): 67-86. <https://doi.org/10.19160/ijer.541861>
- Doğaner, M., & Altunoğlu, A. E. (2010). “Adnan menderes üniversitesi Nazilli iktisadi ve idari bilimler fakültesi işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2): 103-110.
- Durukan, E., & Maden, S. (2010). “Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri üzerine bir araştırma”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28: 25-34. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4770/65625>
- Durukan, T. (2006). “Dünden bugüne girişimcilik ve 21. yüzyılda girişimciliğin önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2): 25–37.
- Er, P.H. (2013). “Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29: 75-85.
- İncik, E. Y., & Uzun, N. B. (2017). “Bireysel girişimcilik algı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39): 471-485.
- Kalkan, A. (2011). “Kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi: üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13: 189-206.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Korkmaz, Ö. (2009). “Eğitim fakültelerinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilim ve düzeylerine etkisi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4): 879-902.
- Korunka, C., Frank, H., Lueger, M., & Mugler, J. (2003). “The entrepreneurial personality in the context of resources, environment, and the startup process-a configurational approach.”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28(1): 23-42.
- Küçükcalay, M. (1997). “Endüstri devrimi ve ekonomik sonuçlarının analizi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2): 52-68.
- Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik (5. Basım)*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- MEB, Millî Eğitim Bakanlığı, Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf>
- Özçelik, G. (2017).” İç girişimcilik eğilimine insan kaynakları yönetimi uygulamalarından bakış”, *Maliye Finans Yazıları*, (Özel sayı), 133-154.
- Polat, M., & Konaş, H. (2018). “Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65): 142-159. <https://doi.org/10.17755/esosder.310731>
- Sağlam, A. Ç., & Büyükuysal, E. (2013). “Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve buna yönelik engellere ilişkin görüşleri”, *International Journal of Human Sciences*, 10(1): 258-278.

Sami Ullah Sabri, P., Ilyas, M., & Amjad, Z. (2015). "Organizational learning culture and its effects on critical thinking skills on female teachers of public sector higher education institutions", Bulletin of Education and Research, 37(2): 69-90.

Smith, N. (2017). Eşitsiz gelişim, doğa sermaye ve mekânın üretimi (E. Soğancılar, Çev.) Sel Yayıncılık, İstanbul. (Eserin orijinali 1984 yılında yayımlandı)

Tarhan, M. (2021). "Girişimcilik becerisinin kazandırılması bağlamında girişimcilerin öz yaşam öykülerine yönelik bir değerlendirme", Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1): 74-86. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.60703-815358>

Timmons, J. A., Spinelli, S., & Tan, Y. (1994). "New venture creation: Entrepreneurship for the 21st century", Burr Ridge, IL: Irwin. 4.

Top, S. (2006). Girişimcilik keşif süreci (5.Basım). Beta Yayınları: İstanbul.

TÜSİAD, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Girişimcilik ve Gençlik. <https://tusiad.org/tr/calisma- alanlari#girisimcilik> .

Ulutürk Akman, S., & Bektaş, H. (2015). "Üniversite öğrencilerinin girişimci özelliklerinin incelenmesi", Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi, 7(1): 217-232. <https://doi.org/10.14780/iibd.56366>

Uygun, K., & Er, R. (2016). "Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesi", Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi, 6(11): 2146-4561.

Yılmaz, E., & Sünbül, A. M. (2009). "Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21: 195-203.

Zayıf, K. (2008). "Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri", Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

